

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio decima quarta, & ultima, Quæstiunculas aliquot quasi per
saturam complexa

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

resantur: quod ita intelligo, narrari historias quidem, sed non tam id agi, quam mysteria A
 contexi: cum & Homiliae in Genes. Scripturam asserat, non tantum historicis servire
 narrationibus, quantum rebus & sensibus mysticis. Sin secus sensit, Eustathii querelam
 probo. Dictum illud quoque de iis velim, quae peccata ab eo circa Jobi historiam idem
 ait. Iniquum vero prorsus & ineptum est quod subjicit, perperam ab Origene Lazarum,
 quem propter virtutem Christus diligebat, in hominem peccatis laborantem anagogica in-
 terpretatione fuisse mutatum. Consultat Lector Tomum 28. in Johann. pag. 349. Orige-
 nem culpa immunem comperiet: nam postquam Lazari historiam, juxta litteram, fuisse ex-
 plicavit, hac praeterea homines signari addit, qui peccatis admissis, amicitia cum Jesu prius
 contracta, quae animae vita est, excidunt, & novis rursus gratiae auxiliis excitati eandem re-
 cuperant. Aliud est autem laborare peccatis, aliud hominis peccatis laborantis imaginem B
 gerere: postremum hoc Lazaro tribuit Origenes, prius vero minime. Quid ad sequentia
 porro respondeam, non habeo, in quibus insinuat Adamantius, quod contra Evangelii
 auctoritatem Judaeos negavit lapides in Christum jaciendos sustulisse, remque ad Tropolo-
 giam detorserit: nam vetustate imminutis Commentariis in Johannem, pars illa intercidit,
 in qua haec Evangelii narratio explanatur. Quomodo ergo ab Origene accepta sit, incer-
 tum est. Denique aegre Eustathio est, quod argumentis ex nominum interpretatione pe-
 titis, in allegorias Adamantius nonnunquam excurrat, cum duo sepiissime homines moribus
 & ratione vitae penitus discordes idem tamen nomen gerant. At non tam inde allegorias O-
 rigenem arcescere verum est, quam aliunde petitas hoc insuper argumento, quantumvis levi
 confirmare. C

QVAESTIO DECIMAQUARTA ET VLTIMA.

QUAESTIUNCULAS ALIQUOT QUASI PER SATURAM COMPLEXA.

I. *Queritur Originis sententia de ligandi & solvendi potestate Sacerdotibus concessa.*
 II. *Excutitur ejusdem de Eucharistia opinio.* III. *Quaedam ipsius de matrimonio dogma-
 ta notantur.* IV. *Utrum magicis artibus faverit, exploratur.* V. *De Engastrimytho
 quid statuerit.* VI. *ecquid de mendacio.* VII. *De jurejurando.* D

I. **P**OSTREMAM hanc quaestionem aperiet brevis de Sacerdotum potestate, juxta
 Originis sententiam, disputatio. Is Tomo 12. in Matth. pag. 279. scribit potesta-
 tem clavium habere Episcopos, & quae ab ipsis vel ligata vel soluta sunt in terris, liga-
 ta esse & soluta in caelo, si modo Petri virtutes aemulentur: sin peccatorum vinculis alligati
 teneantur, frustra eos ligare & solvere. Quod si meritis licet ac pietate inferiores Petro, ni-
 hilominus ligatum iri sperent in caelo, & solutum, quae in terris ligaverint & solverint, legiti- E
 mum eos Scripturarum ignorare sensum, & superbia excacatos esse. In hunc locum anno-
 tat Sixtus Senensis alludere Origene ad errorem ab Hulsitis postmodum propugnatum,
 qui Papae & Episcoporum potestatem ex morum sanctitate pendere volebant, ut quotiescum-
 que peccando fierent Petri dissimiles, una potestatem ipsius amitterent; damnatumque hunc
 esse a Trid. Syn. Sess. 14. Can. 10. his verbis: *Si quis dixerit Sacerdotes qui in peccato mortali sunt,
 potestatem ligandi & solvendi non habere, anathema esto.* Assentior Sixto, & peccare ajo Orige-
 nem, atque hanc videri amplecti haerelin, in qua deinde versati sunt Donatistae, cum a Sacer-
 dotum sanctitate Ecclesiae potestatem suspenderunt. Attamen commodam haec possunt in-
 terpretationem admittere. Frustra, inquit, ligandi vel solvendi potestatem sibi arrogant
 Episcopi, quae Petro praecipue concessa est, nisi eadem qua Petrus sanctitate & aequitate flo- F
 reant: hoc est, nisi eandem quam Petrus aequitatem in solvendo & ligando adhibeant. Cum
 ergo tam sancte jure suo Petrus uteretur, ut eos tantum criminibus solveret, qui id poeniten-
 tia sua & pietate essent promeriti, solos noxios ligaret; si quis Episcopus Petro dissimilis pote-
 state abutens sua infontes ligaverit, indignos solverit, non perinde in caelo se res habebit. Sub-
 sidio est Origeni istud Hieronymi libr. 3. in Matth. 16. 19. *Istum locum Episcopi & Presbyteri non
 intelligentes aliquid sibi de Phariseorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere
 se noxios arbitrentur, cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quaeratur.* Noxios
 dicit, qui noxis impliciti, nulla scelerum poenitudine tanguntur: alioqui nemo solvi potest
 nisi noxius.

Asserit praeterea Origenes Tomo 13. in Matth. p. 336. ligandi & solvendi potestatem
 omni-

II. Magnis vero & repetitis controuersiis vexatus est ille Origenis de Eucharistia lo-
cus, quem hic Tomo II. in Matth. pag. 253, 254. exhibemus. Summa illius hæc est: Quen-
dam obijcit sibi dicentem, cum iuxta Christi pronuntium, quod in os intrat, hominem non
inquinat, ita quod in os intrat, hominem sanctum non efficere, licet secus de pane Chri-
sti simplices sentiant. Respondet Origenes, quemadmodum non cibis edentem inquini-
mumidum nihil est, non ex se, sed propter impuri hujus hominis immunditiam; ita quod
per verbum Dei, & precem consecratum est, non ex se edentem efficere sanctum,
alioquin & ei qui peccatis pollutus comedit, sanctitatem collaturum; sed ex eo tum emol-
umentum capi, cum pura mente, & integra conscientia accipitur: neque abstinendo ab
hoc pane eundem comedendo, ex hac abstinentia vel eufi, bono aliquo nos fraudari
vel augeri, sed ita duntaxat, si vel nequam vel probissimus, dicente Paulo, Corinth. 8. vers.
8. *Neque enim si manducauerimus, abundabimus; neque si non manducauerimus, deficiemus.*
Subjungit præterea, quemadmodum in ventrem demittitur, quod intrat in os, ac deinde
ejicitur in secessum; ita panem consecratum, secundum id quod materia concretum huic
est, in ventrem demitti, & ejici in secessum, sed per precationem qua illi accessit, utilem
comedenti effici pro ejus fidei portione; nec panis materiam, sed prolatum super eo sermo-
nem, cum iuvare, qui non indigne percipit comedit. Denique panem illum, typicum & sym-
bolicum corpus appellat. Reliqua ad eum corporis Christi spiritalium pertinent, non sa-
cramentalia vel superiora, contra quam opinatus est Vincentius Bellocensis Specul. do-
ctrinal. lib. 18. cap. 43. Origenem hac de causa immerito castigans. Facilis est loci hu-
jus juxta Ecclesiæ doctrinam expositio: nam ut ex corporis Christi esu adjuumentum quis
capiat, non eius ipse sufficit, sed integra præterea & intaminata mens requiritur, alioquin
judicium sibi manducat & bibit, qui noxis pollutus ad altaris sacramentum accedit. Ita-
que non ex se solum & simpliciter edenti sanctitatem confert, sed ita, si ab edente certa fi-
des, & purus animus adhibeantur. Similiter homo hoc abstinens Sacramento, vel quod

z non-

nondum sibi sit satis probatus, vel quod nondum iustam attigerit *etatem*, vel alia quavis A legitima de causa, detrimentum ex hac abstinencia non capit; imo nec bono aliquo inde privari, ait Origenes; quod ita intelligo; cum homo nondum sibi satis probatus, vel alicujus criminis sibi conficius, si ad altaris Sacramentum accedat, iudicium sibi manducet & bibat, atque ex hoc esu & potu mortem animæ suæ consciscat, nedum fructum aliquem inde percipiat, sequitur ut si hæc reformidans Sacramento abstineat, bono aliquo non privetur, dum non sumit corpus Christi; cum malum tantum fuisset nactus; si sumisset. Materia autem constans illa panis pars, quam in secessum ejici ait, ea sunt accidentia materiæ panis in hærentia & ejus propria, quæ corrupta à stomacho, & in novam conversam substantiam, vel in secessum abeunt, vel humani corporis formam induunt. Precationem vero illam, quæ panem comedentibus utilem efficit, & sermonem super pane B prolaturum, quid aliud esse dicam, quam mystica illa verba, quibus panis consecratur, & quæ *evxw* ac mysticam precem nonnulli Patres appellant? quia precationem, licet non expressam, involunt, qua Deum rogat Sacerdos, ut prolatis à se mysticis verbis idem efficiat, quod effecit olim, cum eadem ipse proferret. Atque per hæc cum panis in corpus Christi efficiatur conversio, comedentem accidentia illa minime juvant, sed per mystica illa verba fit, ut esu corporis Christi adjuvemur. Typicum denique & symbolicum corpus appellat, vel quod sub specie & similitudine panis delitescat; & cum corpus Christi re ipsa sit, typo & symbolo panis esse videatur; quod idem est ac si sacramentale dixisset, quia non nudum Christi contingimus corpus, sed sub symbolis involutum. Quapropter Homilia 7. in Levit. sic disserit Adamantius: *Est & in Novo Testamento litera, C quæ occidat eum, qui non spiritualiter quæ dicuntur, adverterit. Si enim secundum literam sequaris hoc ipsum quod dictum est: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum; occidit hæc litera.* Spiritualiter hæc intelligi jubet, quia sacramentaliter carnem suam manducari & sanguinem suum bibi facit Christus, non quo modo carnes alias dentibus comminui- mus. Nec responsionis hujus robur infringit Edmundus Albertinus, cum ait, negare illic Origenem comedi carnem Christi secundum literam; quisquis autem comedit Christi carnem, licet non in propria specie & figura comedat, Christi tamen carnem secundum literam comedere. Infirior enim carnem Christi cum comedere secundum literam, qui illam non in propria specie & figura comedit; nam comedere secundum literam, illud est, ita comedere; quomodo ciculenta comedere consuevimus, nimirum ori inserta den- D tibus permolare, lingua versare, palato degustare, gula sorbere, in ventriculum demissa concoquere, intestinis excepta à facibus secernere, & in corporis alimentum distribuere. hac ratione cum Christi caro neutiquam à nobis comedatur, non comeditur profecto secundum literam, sed sacramentaliter. Vel eucharisticum panem eatenus appellat Origenes corpus typicum & symbolicum, non quatenus absentis corporis Christi typus est & symbolum, quod vult Edmundus Albertinus, alique cum eo heterodoxi: sed quatenus, cum re ipsa sit corpus Christi, aliarum rerum typus est & symbolum, puta sui ipsius extra Sacramentum, ut fuit olim in cruce, & ut est nunc in cælo; vel resurrectionis nostræ, juxta Nicæanum Concilium; vel *unius illius corporis, cuius ipse (Salvator) caput existit, cuique nos, tanquam membra, arctissima fidei spei, & charitatis connexionem adstrictos esse voluit*, juxta Tridenti- E nos Patres; vel fidei & promissionis, juxta Clementem Alexandrinum. Penitus confirmant expositionem istam similes locutiones Origenis, in quibus res quædam symbolicæ appellantur, vel symbolice tales, talesve esse dicuntur: non quod revera tales, talesve non sint; sed quod cum tales, talesve revera sint, aliarum tamen rerum symbola sint. Sic Tomo 32. in Johann. pag. 405. Johannem ait symbolice recubuisse in sinu Christi: non quod revera in sinu Christi non recubuerit, sed quod recubitus ille symbolum esset propensæ affectus & prout fidei quam erga Christum gerebat Johannes. Similiter Tomo eodem pag. 412. ait, symbolice noctem fuisse, cum Jesum proditurus Judas exiit; non quod revera nox non esset, Johannes quippe noctem fuisse scribit cap. 13. vers. 30. sed quod nox illa symbolum esset noctis alterius quæ Judæ animo incubabat. Quin etiam Tomo 14. in Matth. pag. 363. Paulum jussisse ait, ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus, quos symbola fuisse vult verarum rerum, symbolice monogami sint; non quod revera monogamos non esse velit, tales enim esse debere satis hoc loco docet; sed quod monogamia illa symbolum sit munditiei animæ, quam tueri debent, qui sacra administrant. Idem præterea Tomo 16. in Matth. pag. 410. summum Judæorum Sacerdotem, symbolicum appellat; non quod Sacerdos revera non esset: quis enim hoc neget? sed quod symbolum esset veri Sacerdotis Christi. Ibidem sacrificia Mosaicæ Legis, symbolica appellat: non quod revera sacrificia non essent; sed quod symbola essent sacrificiorum quæ fiunt pro peccatis. Addit demum, cum subjugi, corpore nempe suo, vultum Jesum excepit vera Jerusalem, superna scilicet, tunc dissipatam fuisse Jerusalem, quæ umbra est: umbram dicens, pro eo quod symbolum dixerat: non quod Jeru-

Albert. de
sacr. Euch.
lib. 2. in
Exam. re-
sim. Orig.
cap. 1.

Albert. de
Sacram.
Euch. lib.
in Exam.
test. Orig.

Martyri succenturiatus prodit in pugnam Albertinus, recoctisque aliquot testimo-
niis ex Origene jam ante a Martyre depromtis, quatuor indidem petita de suo addit, ad
rutinam nostram revocanda. Prius habetur Tom. 32. in Johann. pag. 411. ubi de ofu-
la Judæ a Jesu porrecta disserens, vim ei quandam ac virtutem a Christo inditam fuisse
vult, quæ Judæ utilis esse potuisset, nisi offula prævertisset Satanas, & ne beneficia e-
jus vi frueretur proditor, occupato ipsius corde impedivisset. Tum id gemino illu-
strat exemplo, priore corporis & sanguinis Christi, quæ pro ejus pietate vel nequitia qui
suscepit, utilia sunt vel noxia; altero panis illius communis quo alimur, quique pro come-
dentis habitu vel sanitate confert ac vigorem, si valenti corpore; vel morbum, si febric-
ulo ac infirmo exceptus sit. Locus ita conceptus est: καὶ ὅπως δὲ ἂν καὶ ἀπιδανῶς εἰς τὸ
πᾶν λέγοιτο, ὡς περὶ τὸ ἀναζήτως ἐδόντων τὸ ἄρτον τῇ κυρίᾳ, ἢ πίνον ἀπὸ τοῦ ποτήριον, εἰς κείμα ἐδίδει καὶ πίνει, τὸ
μῖα ἐν τῷ ἄρτῳ κρείττον, δυνάμει, καὶ ἐν τῷ ποτήριῳ, ὑποκειμένη μὲν δὲ δίδει κρείττον, ἐνεργαζομένη
τὸ βελτίον. χεῖρον δὲ ἰμποιῶν τὸ κείμα· ἔτω τὸ δὲ τὸ ἰσὺ ἑωυτοῦ ἰμορῶν ἢν τῷ δόδντι καὶ τοῖς λοιποῖς
δοσέσθαι ἐν τῷ λαβῆτι, φάσκει. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν εἰς σωτηρίαν, τῷ δὲ ἰσὺ εἰς κείμα, ὡς μὲν τὸ ἑωυτοῦ
εἰς ἐκκλησίαν εἰς αὐτὸ τὸ σατανὰ νοείδω τὸ ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον τοῖς μὲν ἀπλυστέροις καὶ ἡ κοινωτῆραν αὐτῶν
τὸ εὐχαριστίας ἐκδύχιν τοῖς δὲ σαδύτεροις ἀκούειν μιμαδνῶν, καὶ τὸ δευτέρω, καὶ αὐτῶν τὸ πρῶτον τὸ ἀληθῆς
λόγῳ ἐπαρῆλται. ὡς εἰ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐλθόν ὅτι καὶ ὁ καὶ τὸ σωματικὸν προφικνῶνται ἄρτον πικρὸν μὲν
ὑποκρίνοντες αὐτῶν, εἰς ὑγίαν δὲ καὶ εὐζήαν ἀναγεί. Ex his sic ratiocinatur Albertinus: Offula Ju-
dæ porrecta ejusdem erat generis ac eucharisticus panis, juxta Origenem: ἑωυτοῦ ἰμορ-
ῶν ἢν τῷ δόδντι καὶ τοῖς λοιποῖς. atqui offula illa merus fuit panis: merus igitur & ille. At-
tendisse vero subtilis ille disputator quæ in exemplum assumuntur, in eo debere conveni-
re, cujus causa instituitur comparatio, discrepare posse in aliis, hoc est partim esse ἰμορῶν, C
partim ἑωυτοῦ. hic autem institui ab Origene comparisonem offulæ Judæ oblata cum
pane Eucharistico, non ad explicandam panis Judæ porrecti naturam, sed ad declaran-
dum ejus effectum, ac vim juvandi vel nocendi pro fumentis habitu; atque ita esse ἰμορῶν,
quoad illam efficientiam, de qua hoc loco quaeritur: ἑωυτοῦ vero quoad naturam, de qua
nulla penitus hic habita est disputatio. Fimbria vestis Christi quæ ἀμάρτωσαν sanavit, ex con-
tactu sacri corporis Christi virtutem contraxerat, itidem ut offula a Jesu Judæ porrecta. Fim-
briae contactus, pro tangenti pietate vel nequitia, utilis esse poterat, vel noxius. Pari ergo
jure fimbriae contactum cum panis Eucharistici esu comparare Origenes potuit; utraque e-
nim in eo conveniebant, quod pro tangenti & edenti habitu salubria vel damnosa esse po-
terant; in aliis discrepabant. Id si fecisset, utraque sane dicere potuisset ἰμορῶν, nempe D
quoad illam vim & efficientiam; non quoad naturam. Idem dicas de offula Eucharistico
pani assimilata. Alioqui cum offulam Judæ porrectam pani illi quo vitam sustinemus, si-
mitem esse dixit Origenes, hoc est ἰμορῶν, in eo nempe quod ut illa anima, sic ille corpori pro
comedenti habitu robur conciliare potest, vel morbum; concludam utique eadem virtute
pollere panem nostrum quo vescimur, ac offulam illam, cui peculiarem vim contactu suo
Christus indidit: quod est absurdum. Quid si præterea offulam illam fuisse panem ipsum
Eucharisticum Judæ porrectum Origenem existimasse dicamus? Profecto locus iste con-
trarium, nihil habet huic sententiæ, quam & Cyrillus, & Anastasius Sinaita amplexi sunt. Id si
sit, plane ἰμορῶν fuerint Eucharisticus panis & offula Judæ porrecta, & quoad efficientiam, & E
quoad naturam.

Cyrrill. in
Iob. 6.
Anast. O-
rat. de Sy-
naxi.

Parem prope modum adhibebimus explicationem loco alteri ex Homil. 7. in Levit.
quo agitur de præcepto Aaroni, & Sacerdotibus tradito, ne ad altare accessuri vinum bibe-
rent. Quoniam autem Lex est umbra futurorum bonorum, quid hac Lege significetur per-
scrutans Origenes Christum hunc esse Pontificem censuit, Sacerdotes Apostolos; & Chri-
stum quidem cum ad altare, crucem nempe esset accessurus, in suprema cæna vinum qui-
dem non bibisse putavit, his inductus verbis Marci 14, 25. Amen dico vobis, quia jam non
bibam de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Patris mei: Apo-
stolos vero bibisse vinum, quia nondum ad altare crucis erant accessuri. En tibi ipsa verba:
Videamus, quomodo id vero Pontifici Christo Domino nostro, & Sacerdotibus ejus ac filijs nostris ve-
ro Apostolis possimus aptare, &c. Queritur ergo, quomodo Dominus & Salvator noster, qui est ve-
rus Pontifex, cum Discipulis suis, qui sunt veri Sacerdotes, antequam accedat ad altare Dei, bibebat
vinum; cum vero accedere cæperit, non bibebat. Venerat in hunc mundum Salvator, ut pro peccatis
nostris carnem suam offerret hostiam Deo. Hanc priusquam offerret, inter dispensationum moras
vinum bibebat: denique dicebatur homo vorax, & vini potator, amicus publicanorum & peccato-
rum. Vbi vero tempus advenit crucis suæ, accipiens, inquit, calicem benedixit & dedit Discipulis
suis, dicens: Accipite & bibite ex hoc. Vos, inquit, bibite, quia non accessuri estis ad altare. Ipse
autem tanquam accessurus ad altare, dicit de se: Amen dico vobis, quia non bibam de generatio-
ne vitis hujus, usque quo bibam illud vobiscum novum in regno Patris mei. Hinc Albertinus ef-
fici putat, Christi Discipulos merum vinum in ultima cæna bibisse, quemadmodum Aa-
ron

Aron & Sacerdotes ad altare non accessuri merum vinum bibebant; nec capere se dicit quid contra opponere possimus. Respondeo vero Origenem, cum existimavit vetus illud Levitici præceptum, quo Pontifici & Sacerdotibus ad altare accessuris vino interdicebatur, umbram eorum fuisse quæ Christo & Apostolis contigerunt, quando ille ad altare crucis accessurus vino abstinuit, hi vero nondum ad crucis altare accessuri vinum biberunt, id sibi voluisse, vinum Aaronis & Sacerdotum in eo *quod sibi* fuisse Eucharistico vino Christi & Apostolorum, quod utroque abstinerent qui accessuri erant ad altare, ab iis vero qui non essent accessuri ad altare utrumque biberetur; quæ de re scilicet hoc loco agebatur: in aliis autem fuisse *utroque*, ac in eo præcipue quod Aaronis & Sacerdotum vinum, merum esset vinum; Christi vero & Discipulorum, specie duntaxat. Urgebit vero aliquis dicens, nulla hic nota distingui vinum illud quod cum publicanis & peccatoribus bibebat Christus, ab eo vino quo in ultima cæna abstinuit, sed utrumque opponi vino Aaronis, ac proinde simile fuisse vinum quo Christus abstinuit in postrema cæna, vino quod cum publicanis & peccatoribus bibit. Respondeo, satis fuisse Origeni, recte institui posse comparisonem vinum inter Aaronis, & vinum à Christo sive epotum in vitæ decursu cum publicanis & peccatoribus, sive non potum, sed Discipulis traditum in ultima cæna. Nam quamvis hoc specie tantum esset vinum, revera esset Christi sanguis illud vero & specie & re vinum esset, non in eo similitudinem quæsit, vel quærere debuit Origenes, quod utrumque, vinum esset vel re, vel specie, sed in eo quod illo accessurus ad altare Christus abstinerit, illud non accessurus ad altare biberit: quemadmodum veteris Testamenti vino abstinebant Pontifices & Sacerdotes accessuri ad altare, idem vero non accessuri ad altare bibebant.

Tenue vero & infirmum tertii loci robur, quem è Prologo in Canticum profert Albertinus. In eo hominis exterioris, corporis nimirum, proprium quandam esse cibum scribit Origenes, corporeum scilicet & terrenum: interioris vero hominis & spiritualis proprium quoque esse cibum, panem nempe vivum qui de cælo descendit. Sed ipsa re petamus verba: *Est materialis huius hominis qui & exterior appellatur, cibus, potusque naturalis, qui & interior dicitur, est proprius cibus, ut panis ille vivus qui de cælo descendit. Sed & potus ille est ex illa aqua quam promittit Iesus dicens: Quicumque biberit ex hac aqua quam ego do, non sitiet in æternum.* Sic ergo per omnia similitudo quidem vocabulorum secundum utrumque hominem ponitur; rerum vero proprietates unicuique discreta versatur, & corruptibili corruptibilia prebentur; incorruptibili vero incorruptibilia proponuntur. Unde accidit, ut simpliciores quidam nescientes distinguere ac discernere que sint que in Scripturis divinis interiori homini, que vero exteriori deputanda sint, vocabulorum similitudinibus falsi ad ineptas quasdam fabulas & figmenta inania se contulerint, ut etiam post resurrectionem cibis corporalibus utendum crederent, potumque sumendum non solum ex illa vite vera & vivente in sæcula, verum & ex his vitibus signi. Tantum abest, ut hinc aliquid pro sua causa colligere possit Albertinus, ut vel ipsius opinioni contrarium id potius & adversarium sit: vel certe pro neutra parte pugnet. Duplex siquidem cibus, duplex usus interioris hominis intelligi potest: vel usus sacramentalis, quem Christi corpus ore recipimus; vel alter, quem Verbum carnem factum fide apprehendimus & comedimus, quorum uterque capite Johannis sexto exponitur; hic quidem à versu 31. ad hæc verba versus 52. *Et panis quem ego dabo; ille vero ab his verbis ad versum 59.* Si usus ille intelligitur, quo Verbum carnem factum fide comedimus, quid inde efficere possit Albertinus, non video. Fatemur enim Verbum carnem factum, quatenus fide apprehenditur & comeditur, animæ proprium esse cibum, non corporis. Et ne quid dissimulem, hunc esse loci intellectum cenfeo. Sin vero usus sacramentalis hic significatur, suo sibi gladio jugulatur Albertinus; nam cibum illum vocabulo tantum cum cibis reliquis convenire, ait Origenes, suam vero unumquemque proprietatem servare; illos corrumpi, hunc integrum manere: sic nos panem Eucharisticum cum aliis panibus vocabulo convenire dicimus, re ipsa discrepare; hos corrumpi, corpus vero Christi, corruptis accidentibus, incorruptum manere: & quamvis corpore, itidem ut alii panes excipiantur, illos tamen in alimentum corporis mutari; hoc animæ, interiori scilicet homini ac spiritali, alimoniam subministrare, accidentibus duntaxat corpus alentibus, postquam in novam substantiam conversa sunt. Quæ vero hæc sententiæ suæ accommodabunt Heterodoxi, cum panem Eucharisticum nomine tantum cum panibus reliquis convenire asserat Origenes: illi non nomine solum, sed re ipsa penitus convenire dicant: hunc animæ, hominis nempe spiritualis & interioris, pabulum esse tradat Origenes; illos corpus alere Heterodoxi putent: hos corporeos & terrenos appellet Origenes, ut ab illo distinguat qui spiritualis est, mysticus & sacramentalis: Heterodoxi vero & hunc & illos plane corporeos & terrenos esse decernant.

Ultimum locum, quoniam ex Dialogo de orthodoxa fide, spurio quippe libro, & Origenis

genis nomen falso præ se ferente peritus est, nec ad hoc pertinet institutum, præter-
mitto.

Bulenger. Lepidus vero est Albertinus, cum adversus Bulengerum disputat, qui Catholicum de
Eucharistia dogma defendebat hoc Origenis testimonio: *καὶ ὅς ἐστι μετέχων, τὸ σῶμα*
καὶ ἐν μεταλαμβάνειν ἡ ὁ προσέχων τῇ φύσει τῆς αἰσθητῆς τροφικῆς, ἀλλ' ἀναγομένην εἰς τὴν
ἐν τῷ λόγῳ σῶμα, ἡ ὁ εἶναι τὸ ἐστὶ σῶμα, ἀναγομένην εἰς τὸ σῶμα, δεικνύουσαν ὅτι μὴ νομίζ
τις τὸν ὅτι. Nam qui sit panis particeps, corpus Christi participat: nec enim attendimus ad na-
turam rerum sensibilibus propositarum, sed erigimus animam per fidem ad corpus Verbi. Nam non
dixit: Hoc est symbolum, sed Hoc est corpus, ostensivum, ut ne quis putet typum esse. Non nodum sol-
vit Albertinus, sed fecit hac responsione: Fictivus locus est, ac Græculi forte alicujus recentio-
ris, Origeni falso affictus: Bulengerus enim ipsemet alium adducit ex eodem Origene locum, ubi pla-
ne in contrarium ait de pane & vino Eucharistico illa antitypa esse Dominici corporis: *ἀντίτυπα εἰς τὸ*
τὸ δεικνύουσαν σῶμα. Quemadmodum & in loco ex Commentario in Mattheum supra citato, panem
vocat corpus typicum & symbolicum, hoc est corporis typum ac symbolum. Quis autem eum credi-
derit tam pugnantia scripsisse? Absit igitur à nobis tanta supinitas, ut verba hæc unde sum-
pta, tanquam Origenis genuina suscipiamus. Alibi tamen Albertinus citata quedam ab eo-
dem Bulengero loca Origenis, quæ causæ suæ credidit opportuna, pro germanis admittit:
Sic enim & Origenes, inquit, à Bulengero relatus ait contra Casaubonum Diatr. 3. p. 166. *ὅτι τὸ*
λογικὸν ἡμῶν δυνάμενός ἐστι μεταλαμβάνειν ἀρχαῖς καὶ ἀναγκαῖον, & ἐν αὐτῇ οὐκ ἐστὶν ἀντίτυπα, ἀλλ' εἰς τὸ
τὸ δεικνύουσαν σῶμα. Quæ super rationali altari nostro perficiuntur, sanctificant mensam, & vasa quæ in
ipsa sunt. Antitypa enim sunt Dominici corporis. Commoda sane & facilis disputandi ratio; si
quæ Catholicam causam juvant testimonia, pro falsis ea, spurcis, ac fictitiis habere: si quæ
videntur eidem contraria, his haud secus ac legitimis & genuinis uti. Vel prior sane solva-
tur locus, vel postremus non intentetur; quem nos tamen iidem excipimus ut alium, in
quo Eucharisticus panis corpus typicum & symbolicum appellatur: nam *ἀντίτυπον δεικ*
νύουσαν σῶμα, idem est ac si Sacramentum corporis Christi appellet. Præterea non satis
apparet, an de pane & vino Eucharistico illic agat Origenes, ut vult Albertinus. Ait enim
quæ perficiuntur super altari nostro rationali, hoc est in animo nostro, mensam, & vasa quæ in ipsa
sunt sanctificare, hoc est animum, & animi facultates. Non video cur hæc ad eum potius
sacramentalem referenda sint, quam ad eum quo Verbum carnem factum fide comedimus.
Atque ut hic eius est *ἀντίτυπον* sacramentalis eius, ita Verbum fide apprehensum, & ut ita di-
cam manducatum, *ἀντίτυπον* est Dominici corporis. Priore vero loco cum corpus Christi
ait non esse typum, sic intellige, non esse merum typum & signum sine re signata, quæ vul-
garis est typi notio; sed non negat esse typum ac signum alterius generis, nempe re signifi-
cata conjunctum. Atque hæc in præsentia sufficiant. Qui plura volet, Bellarminum consulat
libr. 2. de Eucharist. cap. 8. ubi non allata solum à Martyre Origenis exponit testimonia, sed
plurima quoque ejusdem recitat, quibus recte de Sacramento Eucharistiæ sensisse creditus
est: & nos quoque nonnulla ad Tom. II. Origen. in Matth. 15. super eodem argumento ob-
servamus.

III. Ab Eucharistiæ sacramento progrediamur ad sacramentum matrimonii, circa
quod à communioribus Ecclesiæ dogmatis Origenes in quibusdam abiisse videtur. Pri-
mum Hom. XI. in Jerem. pag. 115. quæcunque ex coitu & voluptate proficiuntur, purga-
tione indigere ait: & Tom. 17. in Matth. pag. 498. quodammodo pollutos esse vult, qui-
cunque veneris utuntur: ne eas quidem voluptates excipiens, quarum matrimonium li-
centiam facit. Deinde libro 2. in Epist. ad Rom. incircumcisum appellat, qui concessis ma-
trimonii jure voluptatibus intemperantius abutitur, circumcisum vero, si qui in hujusmodi
negorio legitimis, & quantum posteritati sufficit utatur officiis. In quo præterquam quærendæ so-
bolis gratia, congressum omnem conjugalem videtur respicere, etiam illum qui ut debitum
redditur, vel vitandæ tentationis causa perpetratur. Sed hæc quoque in voce legitimis con-
tineri possumus respondere; vel circumcisum quidem eum esse qui procreandæ tantum ad
cultum Dei prolis causâ actum conjugalem exercet; at non incircumcisum, qui alios præ-
terea fines spectat, sed qui intemperanter se gerit. Hieronymus certe lib. 2. in Epist. ad Ephes.
cap. 5. reliquos omnes videtur improbare fines, unum hunc admittere, quo soboles compa-
randa proponitur: Si, inquit, ita uxor subjicienda viro est, ut Christo Ecclesia, inter virum & ux-
orem erit sancta conjunctio, & nunquam corporis servient passionibus: Corinthiis vero, ut infir-
mis, nec dum solida pietate roboratis mutuam debiti solutionem per *συνκατάθεσιν* & indul-
gentiam Paulum concessisse dicit; at Ephesiis, utpote in Christi doctrina provectioribus
ademisse, unicuique tamen vel Ephesiis, vel Corinthiis emulari fas esse. Et paulo post:
Liberorum ergo, ut diximus, in matrimonio opera concessa sunt. Voluptates autem, quæ de meretricum
capiuntur amplexibus, in uxore damnatæ. Hoc legens omnis vir & uxor, intelligant sibi post conceptum
magis orationi quàm connubio servandū. Et quod in animal. 2. & bestiis ipso naturæ jure præscriptum
est,

A. 2. ut pręgrantes ad partumque non coeant, hoc in hominibus sciant arbitrio derelictum, ut merces esset ex abstinentia voluptatum. Eo accedunt ista Epiphani Hær. 63. cap. 4. ο στυγος δὲ γὰρ παροδοσιαν οὐκ εἰς ἀγορίαν ἔχει. οὐ καλὸς καὶ ἱσχυρὸς ἀπαγορεύει. ἀλλ' ὅτι ἀλλοῖς μεταχειρίζεται τὸ γάμος ἀγορίαν; ἢ οὐκ οὐκ τὸ ἀγορίαν ἀγορίαν. Neutiquam honorabiles nuptiæ ad ignominiam trahentes quæ a Deo condita sunt, liberorum procreationem prohibent: sed nec aliter usurpant nuptialis conjunctionis modum a Deo institutum. Ad stipulatur Augustinus libro de Bono conjugali, cap. 7. Reddere, inquit, debitum conjugale, nullius est criminis; exigere autem ultra generandi necessitatem, culpæ venialis: quod iterat cap. 10. & 11. & libr. 1. de nupt. & concupisc. cap. 14. Ad stipulatur & Supplementum Summæ S. Thomæ q. 49. a. 5. Quod autem jactat Theophilus Pasch, 2. & 3. Originem honorabiles condemnasse nuptias, non id ex ejus verbis, sed ex doctrinæ ipsius consequentia arguit: sic enim ratiocinatur; Si in corpora, sic tanquam in ergastula detruduntur animæ noxiæ, non esse illud cubile immaculatum, nec honorabiles nuptias, quæ formandis corporibus, ac animis puniendis operam dant, cum propter penas animarum, & non propter generationis ordinem, nuptiarum adolescentulis vincula tribuantur.

Hoc amplius, scribit Origenes Homil. 6. in Num. actibus conjugaliibus Spiritum sanctum non a se esse. Verba hæc sunt: *Connubia quidem legitima carent quidem peccato; nec tamen tempore illo quo conjugales actus gerantur præsentia sancti Spiritus dabitur, etiam si propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur.* At constat tamen actum hunc, si suscipiendæ prolis causa exerceatur, vel debiti reddendi, quia aliud est religionis opus, aliud justitiæ, sanctum esse & pium, ac proinde Spiritus sancti subsidio & ope exerceri. Contradicit nihilominus Auctor Operis imperfecti in Matth. 1. 18. aitque, matrimonium etsi utentibus pœnam non inferat, mercedem tamen non præstare.

Postremo iteratas nuptias, non quasi damnosas penitus ac noxias, sed quasi pio & Christiano homine indignas Adamantius traduxit: quod merito criminati sunt Magdeburgenses. *Nunc vero, inquit Homil. 17. in Luc. & secunda, & tertia, & quarta nuptiæ, ut de pluribus taceam, reperiuntur, & non ignoramus, quod tale conjugium ejiciet nos de regno Dei.* Et deinde: *De cætu primitivorum, immaculatorumque Ecclesiæ, quæ non habet maculam, neque rugam ejicietur digamus, non quo in æternum mittatur incendium, sed quo partem non habeat in regno Dei.* Tum mox: *Puto enim monogamum, & virginem, & cum qui in castimoniâ perseverat, esse de Ecclesiâ Dei; eum vero qui sit digamus, licet bonam habeat conversationem, & ceteris virtutibus polleat, tamen non esse de Ecclesiâ, & de eo numero qui non habet rugam aut maculam, aut aliquid istiusmodi; sed esse de secundo gradu, & de his qui invocant nomen Domini, & qui salvantur quidem in nomine Jesu Christi; nequaquam tamen coronantur ab eo.* Hinc Homilia 19. in Jerem. non æterno quidem ad dicendum tradit supplicio digamum, sed participem salutis alicujus futurum, non tamen tantæ felicitatis, quantæ qui purus vixerit. Tomo quoque 20. in Joh. p. 295, in eo neutiquam imitandum Abrahamum pronuntiat, quod ancillæ concubuerit, & defunctæ uxori aliam in senectute superinduxerit. Profecto non Montanistæ, inter quos Tertullianus, nec Novatianus solum hac opinione infecti sunt, sed nonnulla etiam hujus affinita ex orthodoxis Scriptoris afferri solent, quæ in Decretorum parte 2. caus. 31. quæst. 1. can. 8, 9, & 10, retulit Gratianus. Prior locus est ex Neocæsariensi Concilio, quo secundarum nuptiarum *con-*
nubio Presbyter interesse prohibetur, cum præsertim nuptiis ejusmodi penitentia imponi soleat. Ubipro, *connubio*, legendum est, *convivio*; sic enim paulo post habetur: *Quis erit Presbyter, qui propter convivium illis consentiat nuptiis?* Ita legitur in ipsis Concilii exemplaribus, ex Græco: *οὐκ ἐπιτρέψεται εἰς τὸ γάμον διαμωμένων μὴ ἐστῶν.* Quod sic reddit Dionysius Exiguus: *Presbyter in nuptiis ejus qui duas uxores ducit, seu digamus efficitur, ne convivescat.* Alter locus est ex Auctore Operis imperfecti Homil. 33. in Matth. 19. quo decernitur, licitum esse secundum Apostoli præceptum secundas adire nuptias, secundum autem veritatis rationem, vere fornicationem esse: sed cum permittente Deo publice & licenter committitur, fieri honestam fornicationem. Tertium denuo suppeditat Hieronymus lib. 1. in Jovinian. cap. 8. quo secundas nuptias vix nuptiarum nomine donandas, & vix excusandas definit. At id non tam ad eas repudiandas, quam ad extollendam viduarum castitatem dictum respondet Gratianus, & ex aliis ejus testimoniis approbat. Tot vero scatet erroribus Operis imperfecti Scriptori, ut in dogmaticis disputationibus minime sit audiendus. Neocæsariensem autem Synodum de pluribus simul ductis uxoribus agere nonnulli respondent: quam responsonem probare non possum. Malim fateri talem fuisse ea ætate Ecclesiæ severitatem & rigorem, ut licitas licet, aliquam tamen incontinentiæ speciem præ se ferentes nuptias secundas, non celebritate solum carere, eique Presbyterum omnino non interesse, sed penitentiae etiam impositione quodam modo notatam esse vellet.

IV. Theophilus Alexandrinus Pasch, 2. Epistol. Origenem caussatur magicis artibus patrociniū tribuisse. Verba hæc adducit e scriptis Origenis: *Ars magica non mihi videtur alicujus rei subsistentis vocabulum: sed etsi sit, non est operis mali, ne quid habere possit contentui.*

Tum

A nitus interdicat Tractat. 35. in Matth. ita disputans: *Simile est enim, quod dicit in Evangelio Dominus ipse: Ego autem dico non jurare omnino, & non adjurare omnino. Si enim jurare non licet, quantum ad Evangelicum Christi mandatum, verum est quia nec adjurare alterum licet.* In eadem fuere sententia Athanasius, Chrysostomus, Epiphanius, Hilarius, aliique complures, quos citat Sixus Senensis libr. 6. Annot. 26. eorumque secutus est opinionem Pelagius, ut ab Augustino traditur in calce Epistol. 89. & recentium Heterodoxorum magna pars: cum è contrario sanctum esse & utile juramentum, pie modo & prudenter, & flagitante necessitate adhibeatur, Catholica Ecclesia constituat.

CAPVT TERTIVM.

GENERALE ORIGENIANÆ DOCTRINÆ EXAMEN.

I. Iniqua sere pro Origene, vel contra Origenem judicia. II. Recensentur ipsius defensores. III. Multa ad Origeniani nominis oppugnatores confutandos generatim proponuntur. Multa criminationum repugnantia. IV. Origenistarum errores Origeni affixi. V. Rufini interpretis perfidia. VI. Patrum falsis criminibus appetitorum exemplum. VII. Philocalia à Gregorio Theologo, & Basilio ex Origenis scriptis excerpta. VIII. allegorice Cyprianus interpretationes. IX. Frustra hæreseon fons appellatus est. X. Librorum ipsius depravatio. XI. Multa quoque ad ipsum excusandum in uniuersum adducuntur: perpetua ipsius in proponendis sententiis hæsitatio, ejusdem modestia, XII. constans hæreseon insectandi studium. XIII. Nimia in scribendo fistinatio. XIV. Theologicæ questiones ipsius temporibus nondum satis excussæ, nec per Ecclesiam definitæ. XV. Eum tandem temere deceptorum panituit. XVI. Immerito Rufinum reprehendit Hieronymus, propter inscriptum Origenis Apologiæ Pamphili nomen. XVII. In multis peccasse Origenem fatendum est. XVIII. Quo numero libri Origenis habendi sint, disputatur. XIX. Et utrum inter Hæreticos ponendus ipse sit.

I. QUOD de Origene Origenisque dogmatis jactabatur olim: Ubi bene, nemo melius; ubi male, nemo pejus; idem propemodum nunc de eo, iisque merito dici potest, qui de ipsius doctrina sententiam tulere: Ubi bene accipitur, neminem accipi melius, neminem majoribus extolli præconiis, neminis doctrinam acrioribus studiis defendi, ubi male, duriori neminem & asperiori censura defricari. Adeo extrema omnia, non in vita solum, sed post mortem etiam virille expertus est; nescio qua fati urgente pertinacia, & per paucos Adamantium inter, ipsiusque adversarios medias sectari partes patiente. Alios quidem tam inique erga ipsum animatos videas, ut in nefariorum ac pestiferorum Hæreticorum censu Origenem ponant, & tanquam de Ecclesiæ propudio ac vibice, sic de eo statuendum esse velint: alii contra tam cæco & effræni studio in eum feruntur, ut omnia ipsius facta ac dicta tueri parati sint, nec aliter dogmata ejus, quam ut velas dæmonum amplectantur.

Vnus utrisque

Error, sed variis illudit partibus.

Equidem extrema hæc inter, medium quoddam iter tenendum puto, si quis æquus esse, nec sese ipse fallere velit. Fatendum est sæpe peccasse Origenem, & in damnosos errores incidisse; in multis falso & immerito fuisse accusatum, si quis neget profligati illum pudoris esse, & supra jam probavimus, & deinceps etiam ostendemus. Præclare Pamphilus in Apologia: *Consequens erat ex his omnibus laborum & studiorum suorum testimonis amplecti talem virum (Origenem) & neque defensionis studio plus dare ei meriti, quam mensura deposci; neque rursus obrectandi vitio facile condemnare, & alienum ab Ecclesiastica doctrina temere pronuntiare, cum utrumque istud præcipit providens ante divinus sermo prohibuerit dicens: Non sit in te mensura major, neque mensura minor: abominabile est enim in conspectu Domini utrumque, unicuique enim prout dignum est retribuere, justitia proprium est.* Propter quod & mensura integra, & pondus æquale acceptabile est apud Deum, non hoc quod mentitur veritatem, per quod vel plus donatur rebus, quam merita deposcunt, vel subtrahitur meritis quod debetur. Igitur utrorumque mihi improbat ratio, tum qui apologiis suis omni labe purgare Origenem student, tum qui ejus nomen